

Kjer pa nespametni ljudje koristne tičice preganjajo, jim gnezda razdirajo in mlade pobijajo, ali kjer je sploh le malo tic, ondi ostane preganjanje gosenic človekovo delo. Ako pa človek to delo opusti, spremenijo požrešne gosenice lepe sadne kraje v žalostne puščave, v katerih človeku 2 leti zapored ni treba sadja iskati, kajti po gosenicah objedeno drevje, če je dobro, še le drugo leto cvetne popke zastavi.

Žalostno je bilo gledati lansko leto po lepih vrtilih slovenske zemlje, kako so drevesa ob času najlepšega zelenja svoje gole veje v zrak molela!

Letos pa sovražnik veliko močnejši mimo lanskega že preži po mladem zelenju.

Sadjerejci! brez vsega odloga na boj zoper gosenice! 14 dni še odložite — tačas so se izlezele po drevju — in niste jih več kos ustrahovati.

Kaj je tedaj storiti zoper gosenice?

Prvo je, da ogledaš svoje drevje. Ako najdeš, da listni gosenični zavitki so preključvani in prazni, ondi je tič namesto tebe delo opravil. Ako so pa ti zavitki še celi in majhne gosenčice v njih, moraš jih ti pokončati. Stori pa tako-le: vzemi lahno leskovo preključico, prekolji jo na tanjšem koncu in prigojzdi jo, da bo nekoliko zijala kakor vilice; pojdi na drevje, potrgaj z rokami suhe nepreključvane listne zavitke; kar jih ne moreš z rokami doseči, primi jih s preklanim precepom in jih odtrgaj. Gospodski vrtnarji strižejo gosenično zalego z drevesnimi škarjami, pa tudi veliko mladik pokončajo. Še je treba otrebljeno listje pograbit pod drevesom in v kraj spraviti ali sežgati.

Zdaj pa še nekaj.

Mislim, da je znano po Slovenskem, da se jaz že veliko let s sadjerejo pečam, in da sem vse poglobitno žlahno sadje, kar ga po Evropi slov, vsega skupaj čez 800 sort v svojo drevesnico spravil.

Imam pa visoka in pritlična drevesa, in jih prodajam po nizki ceni na vse kraje. Imam že svoje rejence na Moravskem in v Galiciji, celo do Levova, in ravno zdaj imam naročilo iz Aleksandrije v Egiptu.

Dobi se pri meni tudi jedljiva rabarbara (*Rheum esculentum*), izvrstna nova prikuha in pa velikanski špargeljni.

Prodajamo pa visoka drevesca v drevesnici „in loco“:

1. Jabelka, češnje, cepljene češplje (*Pflaumen*) in višnje po 30 do 35 kraje.
2. Visoke hruške po 40 do 50 kraje.
3. Orehe po 25 kraje.
4. Visoke murve po 20 do 25 kraje.

Pritlična drevesa (*Zwergbäume*) pa:

1. Jabelka po 30 kraje.
2. Češnje in višnje po 30 do 35 kraje.
3. Hruške cepljene, češplje in marelice po 30 do 40 kr.

4. Breskve visoke in pritlične po 30 do 40 kraje.
5. Špargeljne po 3 kraje.
6. Rabarbaro po 5 kraje.

Letos imam še posebno veliko lepih in žlahnih hruševih pritlikovcev in novih sort češinj na prodaj. („Novice.“)

Lovro Pintar,
župnik v Breznici na Kranjskem.

Dopisi.

Iz Konjic, 23. sušca. (Obletnica kat. pol. društva.) Dnes teden je naše kat. pol. društvo že drugo obletnico svojega ustanovitvenja obhajalo. Prav obilno gospodov in kmetov se je bilo zbralo. Društveno dvorano so kinčale podobe sv. Očeta Pija IX., svitega cesarja Franca Jožefa I. in našega hrabrega slov. poslanca g. Hermana. Preden se je zborovati začelo, se je 17 novih udov oglasilo, ki so bili med društvenike sprejeti. Odbor je po g. zapisovalcu dal daljše poročilo o društvenem delovanju v preteklem letu 1872. Iz tega poročila smo zvedeli, da šteje društvo sedaj 253 še živih udov, pet jih je že umrlo. V preteklem letu je imelo 10 zborov in in odbor 4 seje. Vrh tega se je bila 16. junija pr. l. napravila slovesna beseda v spomin 26letnega vladanja sv. Očeta Pija IX. Tudi cesarjev rojstni dan, 18. avg. pr. l. je društvo imelo slovesni zbor z veselico. Zanimivo je bilo slišati, kako da sta se v. č. gospod prvomestnik društva in g. zapisovalec sv. Gregorja den t. l. morala v Celji pred c. k. okrajnim glavarstvom zagovarjati zavolj prošnje, katero je naše društvo pred letom sklenilo poslati do svetl. cesarja, da bi se med narodi sprava in mir napravila. Našemu društvu se je podtikalo, da je z drugimi društvi v nepostavni zavezi stalo, ter da je brez privoljenja tiskovine razširjevalo^{*)}. Vse to natolcevanje vendar društvu ne bo moglo nič škodovati, ker se je vselej strogo postavne poti držalo. Potov in pisarij je bilo pa vendar le celih 14 dni! Naše društvo se ni le kar s politiko, temuč tudi s primernim podučevanjem svojih udov v nepolitičnih rečeh pečalo. Razlagala se je poljudno bučloreja, sadjoreja, nova metrična mera itd. Pojasnovala so se nove postave. Večkrat so udje tudi kaj iz domače in občne zgodovine slišali. Nobeden zbor ni minol, da bi se ne bilo povedalo, kaj da se je med tem v Rimu in po ostalem svetu naj važnejšega prigodilo. — Društvo je tudi več veselice svojim udom preskrbelo. Od čistih dohodkov tombol je rado, kolikor je moglo, potrebnim slovanskim bratom darovalo.

^{*)} Tako čujemo tudi od drugih strani, da je po-praševanju poglobitni namen bil pozvedeti, ali nemajo morebiti pol. društva zveze med seboj, kar bi ugoden povod dalo, vsa društva zadušiti. Naši prijatelji vedó zdaj, kako treba postopati, vedó pa tudi, kako silno važna da so naša pol. društva. Vredn.

Kdor je to sporočilo slišal, je šel gotovo na svoj dom do živega prepričan, da so takšna društva res dobra in vredna, da jih vsak po svoji moči podpira. (Ko bi le „katoliške“ ne bile, pravijo liberalci. Vredn.) Po nasvetu č. g. župnika iz Zreč so bili potem za tretje društveno leto soglasno izvoljeni sledeči odborniki: za prvomestnika: v. č. g. Jožef Rozman, dekan in nadžupnik v Konjicah, za odbornike pa ti-le gospodje: Jož. Virk, župnik v Ločah, Jaka Klinc, Juri Kolarič, Jernej Voh, Ludevik Redi, Janez Škuhala, Anton Kračun (vsi iz Konjic) in Peter Dobnik župan v Zrečah.

V. č. gosp. župnik J. Virk so v daljšem govoru deloma resno, vzmes pa tudi prav zabavljivo ali satirično opisali, kako da se dandanes sv. kat. cerkvi po svetu godi. Zlasti so pripovedali, kako da so na Švicarskem jeli škofo preganjati. Prav šaljivo so popisali, kako je Amadej, sin laškega kralja Viktorja Emanuela, pred 2 letoma po baharsko šel na Špansko za kralja, kako da je pa letos ves osramoten pustil kraljevi prestol in je k svojem izobčenemu očetu na Laško se povrnol. Laške novine so se pred 2 letoma rogljivo posmehovale sv. Očetu, rekoč: kaj je laškemu kralju škodovalo, da so ga Papež izobčili ali v cerkveno pano djali, kaj neki? Nič mu ni škodovalo, celo nič! Njegov sin je ravno zato dobil kraljevo krono Špansko. Pa komaj ste dve leti preteklo, ga imajo že zopet doma. Genevske novine („G. Corr.“) so laškemu kraljiču dobro povedale, rekoč: „V 30. letu starosti se kralja imenovati in brez punta, brez vojske kopita pobrati, to je že presramotno! Tudi avstrijskega nadvojvodo Maksa so bili premotili, da je šel v Mehiko po cesarsko krono, pa on je rajši tamkaj junaško smrt storil, kakor da bi bil tako sramotno pobegnol.“

Ob koncu zбора je še naš kmečki govornik g. Brglez iz Tičevega kmetom prigovarjal, naj vendar vsak dá svoja poslopja dobro zavarovati zoper požar. Bolj kakor kedaj je zlasti dan denes tobak velikokrat kriv, da se ogenj zatrosi in cele vesi pogorijo. Pa tudi ni čuda — saj smo še le te dni brali, da se je pri nas vlansko leto za 41 — beri: eden in štirideset milijonov gold. tobaka požgalo!

Med zavarovalnimi društvi se Slovencem pred vsem domača zavarovalna družba „Slovenija“ priporoča. Svoj sedež ima sicer v Ljubljani, pa v Celji ima tudi glavnega opravnika g. Lokvenca. Ako se jih več oglasi v tej okolici, se boče v kratkem tudi v našem okraju postavil opravnik „Slovenije“, ki bo vsakemu dajal priložnosti, da svoje blago proti nesreči zavarovati more.

V Cmureku, 24. marc. (V pojasnilo srenjske samouprave.) Čitajoč sestavke o srenjskih zadevah v „Gospodarji“ se spominjam prigodka, ki se je tukaj godil, in kateri prav očitno kaže, da ima pisatelj omenjenih sestavkov čisto prav. —

Med drugimi posli spada tudi vincarski red v srenjsko samoupravo. Tukajšni vincar V. je imel v neki zadevi zoper svojega gospodarja S. pritožbo, S. je pa ob enem srenjski predstojnik. Po najkrajšem procesu je predstojnik S. vincarja s svojo pritožbo vred zapodil, ker ni mogel kot zatoženec ob enim tudi sodnik biti. Tudi srenjski svetovalec je gibal z ramami ter ni vedel kaj storiti. Vincar V. se obrne do politiške gospôške v Radgoni; ali ta ne sme nič storiti, ker bi sicer motila srenjsko samoupravo. Gospôška toraj odstopi pritožbo vincarjevo deželnemu odboru ter predlaga, da se naj za to stvar druga, namreč srenja M. delegira.

Kaj da bo dež. odbor v tej zadevi storil, ne vem; to pa vem, da bode le izvanredna sreča, ako vincar pravico najde. Dež. odboru namreč postava ne daje pravice delegirati srenj; iz druge strani pa tudi nobena srenja dolžna ni, upravo druge srenje v roke vzeti. Če se srenja M. v resnici deligira, službinega opravila v delegiranem področji pa prevzeti noče, je nobena oblast k temu siliti ne more.

Tako tedaj tožnik V. kljub srenjski upravi, ali prav za prav ravno zaradi nje pravice ne najde; in taka je v vseh slučajih, kedar srenjsko predstojništvo nič ne stori ali storiti ne more. — Koliko vrlih županov je, ki bi n. pr. proti poteptuhom in očitno sumljivim osebam radi postavno pot nastopili, marsiktero pohujšanje zatrli, pa kaj, ko se jim hudobneži grozé, da jim rudečega petelina na streho spravijo, če to storijo. Nič tudi ne pomaga, če se paglavec zaradi takega nevarnega pretenja zatoži; za kratko časa ga zapró, v zaporu še hudobnež bolj dozori, in pridši iz zapore svoj hudobni namen izvede, kakor se navadno godi. — Ne toraj lepih besed o „srenjski samoupravi“, nego pravične gospôške je srenjam potreba!

Od Radgone, 20. marcija. (Opomin zastran volitev v okr. zastop.) Rojaki gornjeradgonskega okraja pozor! Volitve v okrajni zastop so blizo — in so imenitne! Mnogo vaših dač dobi okrajni zastop v roke, treba je možakov, kateri bodo vedeli z njimi dobro gospodariti. — Znano mi je, da z mnogimi svojih dosedanjih zastopnikov niste nikakor zadovoljni, in da hudo tožite nad neredom in nad potratom denarjev v okr. zastopu. Glejte, krivi ste si sami, da se vam taka godi; čemu ste volili pred tremi leti radgonske mestjane in domače nemškutarje? Čemu ste si izbrali za načelnika negovskega Špirka, ki si da za svojo službo mastno plačevati, svoji nalogi pak ni kos? Proč z Nemei in z nemškutarji iz našega okrajnega zastopa, ki nimajo nikdar dobre volje in srea za nas in za naš prid!

Ni na Slovenskem enega okraja, v katerem bi spravili svoje narodne može tako lahko v okrajni zastop, kot pri nas! Čemu se potem pritožujemo in javkamo, ako si ne pomagamo

zdej pri volitvah, in se damo slepiti le sladkim besedam tujcev? — Zatorej na noge, narodni možje kapelski, št. jurjevski in negovski; na noge kat.-političko društvo pri št. Jurji, zedinite se, pogovorite se še pred volitvijo in naznanite vsem občinam možé, v ktere imate zaupanje! Vzlasti vi kmetje, veliki posestniki, ne dajte se loviti več po zvijačah! Poskusimo vsaj enkrat, naš okraj, dosihmal gnjezdno sršenov nemškutarjev, osnažiti teh nebodijih treba v očeh slovenskega naroda!

Izpod Rifnika, 25. marcija. (Eni delamo in pripravljamo, drugi pa kradejo, kar si pripravimo.) Ker je repa lani po nekterih njivah slabo shajala, in pri okapanji silno redka se kazala, sim naročal, da naj se na prazne prostore sopet repnega semena vrže, misleč, da utegne še kaj prirasti, ako bo vreme ugodno. A pozno jesen, ko je blo treba repo domu spravljati, je bila repa prve setve scer redka, pajako debela, po 8 in 9 liber je tehtala; poznejše setve pa je komaj ozelenela, ter ni vredna bila, da bi jo bili popipali. Pretekli teden naročim poslu pogledati repo, je li kaj izrasla ali ne? in smehlja se prinese mi dekla poln jerbas repe, kakoršna dorase v srednjih letih. A prej še ko jaz izvohale so repo tatinsko kočarce, in svojim čunkam jo pridno nosile, dokler da moj hlapec iz med najbolj izurjenih tatink ene ne zasači, ko je ravno košek si bila napolnila. —

Pa kaj si čemo? Saj je tatvina zdaj že v šegi, in svet se je skoro že nje privadil, kajti tatje so povsod, in nobeden zaklep jih več ne drži. Pred tremi dnevi so tatje v Svetjurskem trgu poleg južne železnice nekemu trgovcu veliko slanine, masti in usnja pokradli; pred 14 dnevi pa v trško pisarno strli in tam inventarili. V tisti hiši stanujeta ponočni čuvaj in občinski sluga, čuvaj je pa ravno takrat po trgu uro klical, uredni sluga pa na patroli bil. Ko bi bila doma, bi oba tatje lahko ukradli in odnesli; kdo bi bil škodo povrnil? Toraj gospodarji, pazite na svoje čuvaje in policaje, da vam jih — tatje ne vzamejo!! —

Za poduk in kratek čas.

Velika nédelja.

(Zgodovinska črtica po „Gr. Volksbl.“)

Če potuješ od staroslavne Ptuj ob Dravi navzdol, zagledaš že od daleč na levem pobrežji vrh prijaznega holmea cerkev in grad ravno tam, kjer se Pesnica v Dravo izteka in polje, ki Štajarsko s Hrvačkim veže, nekoliko skrči. Nehoté se ti vriva misel, da je ta kraj nekđaj prav važen biti moral in da ovi grad ni zastoj na svojem mestu stal. In res je bil ta kraj nekđaj prav imeniten, posebno takrat, ko so divji Magjari v

Evropo prihruli in si tako rekoč v njenem osrčji novo domovino ustanovili, — pa tudi pozneje začas Turških vojsk. Zdej je grad le na toliko imeniten, na kolikor nas nekdanjih, tukaj bivajočih Slovencev spominja. Ko bi zamogel grad govoriti, koliko bi vedel povedati o naših nekdanjih preddeh, — še več pa njih zatiralcih in tlačiteljih! Gotovo si že slišal imé „Velika nédelja.“ Tako se pravi ovemu gradu in cerkvi. Ko si to imé prvokrat slišal, si brez dvoma si mislil, da je moral neki imeniten prigodek kraju ime dati in taka je. Še zdaj se nahaja med ljudstvom pravlica, da se je pred starodavnim časom na tem mestu ravno na Velikončno nedeljo krvava bitva vršila in da je kraj v večem spomin od ove nedelje imé dobil. Ta pravlica je nekoliko, pa ne celó resnična. Zgodovinsko je le to, da je bitva, ki se je sicer v nedeljo, pa nikakor ne velikonočno nedeljo, tam vršila, kraju ime „sv. nedelja“ dala; ime „Velika nédelja“ pa je dosti pozneje nastalo.

Velika nédelja je bila od začetka lastnina „nemškega reda“ alj križnikov, kakor jih ljudstvo še imenuje. Red križnikov je nastal za časa križarskih vojsk v sv. deželi leta 1190., in je imel namen nemške romarje v sv. deželi braniti in jim streči. Po svojem izgnanji iz sv. dežel se je preselil na Nemško in je po malo hvalevrednem ravnjanji začetnik Pruskega kraljestva postal. Slovani, ki so takrat v ovih krajih prebivali, ne morejo nemškega reda inace kakor zatiralca slovanske narodnosti imenovati. Iz Nemškega se je udomačil tudi v Avstriji in je bil začetnik Velike nedelje. Pa kako? —

V 9. stoletji je dal kralj Ljudevik, s primkom „pobožni“, iz Morave pregnanemu vojvodi Přemislju staroslavni Ptuj in vso deželo do Ogerkega, od kraja le v najem, leta 840. pa v dar, ker je vojvoda, kakor listina pravi, mnogo za razširjenje krščanstva storil. Že leta 851. je postavil Přemisel tam, kjer danes Velika nedelja stoji, cerkev, in v kratkem je nastal kraj z imenom „Ussentein“ (nekteri tolmačijo: vuzem-den.) Tri leta poznej je blagoslovil solnograški nadškof Luitprad v Ptuj cerkev sv. Ožbalda. Ker je bil vojvoda sam Slovan in vrl kristjan, se Slovencem v téh krajih živečim ni slabo godilo. Pa le kratek čas je to trpelo. Prišli so divji Magjari, napadali ove kraje, ropali, požigali, morili po svoji divji navadi. Razdjali so tudi cerkev in kraj „Ussentein“ in odpeljali ljudi in živino, tako da je za čas nastanja Velike nedelje, kakor pismo pravi, kraj bil „pust in brez ljudi.“

Leta 1199. sta se Leopold, slavni vojvoda Avstrije in Štajerske, in Emerik, kralj Ogerski, vojskovala. Plenaželní Ogri so na več krajih napadali Leopoldove dežele, ena truma je prišla ob Dravi gor celó črez Pesnico in sv. Marjeto, kjer je takrat meja bila, do sv. Marka. Hrabri Fridrik Ptujski opazi nevarnost, ki svojemu gospodu preti, zbere svoje vojsake in gre sovražniku na-